

Inspraak Groenvisie 2020, Groen Platform Amsterdam

Inleiding

Alle positieve kwaliteiten die je toedicht aan het groen (bv. biodiversiteit, klimaatadaptatie, sociaal welzijn, gezondheid, woongenot, voedselvoorziening, recreatie en speelruimte, vestigingsklimaat, arbeidsproductiviteit en werkgelegenheid) zijn wetenschappelijk bewezen en vinden weerklank bij bewoners, bezoekers en bestuurders, van links tot rechts. Dit blijkt uit een onomwonden stroom van publicaties. Er zijn weinig onderwerpen waarover iedereen het zo met elkaar eens is. Er zijn paradoxaal ook zo weinig thema's waar alle goede bedoelingen, plannen en ambities niet verder komen dan de spreekwoordelijke bureauladen. Uit al deze onderzoeken is de conclusie steeds hetzelfde. Groen zou niet langer als een kostenpost gezien moeten worden; openbaar groen, parken, plantsoenen zijn plekken van een enorme economische waarde (naast de brede maatschappelijke en ecologische waarde). We herontdekken de bomen die helpen om de stad te koelen en gunstig zijn voor gezondheid. Medici benoemen de waarde van stadsparken als *healing environment*¹. Dokters schrijven natuurwandelingen en 'bosbaden' voor. Ook prettig voor bestuurders en woningeigenaren is dat studies vaststellen dat de waarde van woningen gelegen aan een aantrekkelijk park gemiddeld 15 % hoger is dan van vergelijkbare panden. Het is daarom verbazingwekkend dat groen nog steeds als onrendabele post op de gemeentebegroting wordt beschouwd en dat plantsoenen vooral een verbanningsoord zijn voor mensen met een taakstraf¹.

Hoe kunnen we het groen in de stad blijven agenderen en er met bewoners en (maatschappelijke) organisaties zorg voor dragen dat de gemeentelijk ambities ook daadwerkelijk gerealiseerd worden? Groen Platform Amsterdam (GPA) heeft de groene hand uitgestoken naar de gemeente als strategische gesprekspartner, om mee te denken en bij te dragen aan beleid en uitvoering. Om de samenwerking ook daadwerkelijk inhoud te geven, hebben 16 organisaties² van Groen Platform Amsterdam (GPA) de Groenvisie gelezen en feedback gegeven.³ Deze feedback is verwerkt tot dit voorstel waarmee wij onze bijdrage willen leveren aan een krachtige gezamenlijke Groenvisie. Ook biedt het GPA haar deskundigheid aan voor het geven van handen en voeten aan het Uitvoeringsprogramma.

Lidy Zeinstra

Coördinator Groen Platform Amsterdam

Lidy@anmec.nl

---

¹ Elsevier, 6 juni 2020, stop de verpietering van het park, Wim Pijbes

² Zie bijlage 1 voor organisaties.

³ In de bijlage zijn de individuele reacties te lezen

Waardering

Het GPA wil ten eerste de waardering uitspreken voor de concept-Groenvisie. Het is een inspirerende visie voor een groene, gezonde en duurzame stad Amsterdam. 'Groen Tenzij' is een prachtig uitgangspunt. Educatie, beleving en participatie van deze groene stad is belangrijk om mensen te enthousiasmeren en te motiveren voor medebeheer. Goed dat de gemeente zich uitspreekt dat ze het stedelijk groen wil realiseren in samenwerking met elkaar (bewoners, bedrijven en organisaties). Toch zijn er bedenkingen en spreekt het GPA op deze wijze in.

Concretisering

Door de jaren heen is bewezen dat iedereen het belang van groen in de stad onderschrijft, van links tot rechts. Om deze reden is deze visie ook niet politiek gekleurd en kan een breed politiek draagvlak aangesproken worden om de ambities kwalitatief concreter te maken. Door de visie meer concreet te maken spreekt de gemeente zich duidelijker voor het groene belang uit. Het geeft sturing en handvatten aan het Uitvoeringsprogramma en het scheidt vertrouwen naar haar bewoners.

Voorstel: maak de visie concreter zodat er een ambitie uit valt te lezen waaraan de gemeente zich bindt. Hoe wordt de groennorm, de afstand tot groen en het 'groen, tenzij principe' inzichtelijk gemaakt, uitgevoerd en gehandhaafd? Worden begraafplaatsen, volkstuinen en schooltuinen en sportvelden meegeteld als groen? Koppel het groen niet alleen naar recreatief groen maar borg het in kwalitatief (ecologisch) groen.

Bescherming van gebieden & biodiversiteit

Het vraagstuk 'hoe spreiden we de recreatieve behoefte over de groene gebieden (parken, landschapsparken, stadsbossen)' klinkt vrij sterk door in de gehele concept-Groenvisie. Aanpassingen van groene locaties voor meer recreatie brengt veelal ook horeca en festivals met zich mee, verharde paden, zitplekken, bankjes, zwerfafval en mogelijke licht- geluid vervuiling (en hogere kosten voor onderhoud). Door spreiding van recreatie als uitgangspunt te nemen bestaat het risico dat de biodiversiteit in het geding komt. Sommige kwetsbare soorten komen voor op plekken waar nu niet uitbundig gerecreëerd wordt. Datgene wat 'saai' oogt voor de recreërende mens kan waardevol zijn voor dier en plant, en natuurliefhebber. De Groenvisie zou het ook kunnen omdraaien, hoe houden we onze unieke groene plekken vrij van de bovengenoemde effecten van (te) intensieve recreatie? En hoe kunnen we de recreatieve stad stroomlijnen naar plekken die daarvoor geschikter zijn?

Voorstel: maak een differentiatie van het groen naar aard van het wenselijk gebruik en geef expliciet de te beschermen waarden van natuur, landschap en biodiversiteit aan. Vertaal deze differentiatie naar concrete functiekwaliteiten die zowel kwalitatief en kwantitatief opgenomen worden in de Omgevingsvisie van Amsterdam.

Werk ook samen aan de ontwikkeling van (een) stadsbos(sen) en gebruik die ontwikkeling om de verbinding tussen groene gebieden in en buiten de stad te versterken.

Biodiversiteit, scheggen en buitengebieden

Veel van de ecologische waarden in de stad, zowel flora als fauna, zijn sterk verbonden met de uitwisseling met groene gebieden buiten de stad. Deze relatie staat onder druk, maar biedt tegelijkertijd kansen voor een offensieve strategie om natuur, landschap en ecologie te versterken.

Het belang van de Scheggen wordt onderschreven in de Visie, maar er wordt niet veel over de kwaliteit en differentiatie van de Scheggen gezegd. Dit verdient nadere uitwerking in de visie. Juist de Scheggen bieden de kansen verbindingen te versterken

Voorstel: geef verschillende groene ecologisch waardevolle locaties een beschermde status, bijvoorbeeld de unieke histori

sche scheggen inclusief de Schellingwouderscheg en de Amstelscheg.⁴ Geef ook een duidelijke geografische aanduiding (kaarten) van de situering van de scheggen, waarbij de beginpunten van de scheggen bij het groen in de stad liggen, geef de verbinding met groengebieden buiten de stad duidelijk aan, stem dit af met buurgemeenten en neem de scheggen en hun verbindingen op in de Omgevingsvisie Amsterdam en hanteer dit als uitgangspunt bij de planvorming voor de Metropoolregio Amsterdam.

Bescherm de broedgebieden tijdens het broedseizoen. Beperk de mogelijkheden voor projectontwikkelaars.

Educatie en bewustwording

De basis voor liefde voor plant, dier en een duurzame wereld ligt verscholen in de verhalen over de natuur, in het vertellen en in het overdragen van kennis en ontwikkelen van positieve natuurwaarden. Niet alleen scholen hebben deze verantwoordelijkheid, ook organisaties, bewoners en bedrijven. In de Groenvisie kan educatie en beleving van natuur en duurzaamheid meer aandacht krijgen en niet alleen binnen onderwijsverband. Ouders en kinderen benutten het groen als speel- en leeromgeving, ook onderschreven in de recente nota Spelen in de Stad. Verschillende groene (buurt)organisaties in Amsterdam staan dichtbij bewoners en kunnen een (onafhankelijke) rol spelen in het informeren, inspireren en motiveren van Amsterdammers m.b.t. (buurt)groen en medebeheer.

Verbindingen Schooltuinen, volkstuinten, stadslandbouw en voedsel

Duurzame voedselproductie en korte ketens van boer tot burger zijn belangrijk voor de stad Amsterdam, zoals ook verwoord in de voedselbrief en Voedselstrategie i.o. Deze strategie kan meer tot uiting komen in de Groenvisie. Volkstuinen, schooltuinen, buurtmoestuinen en stadsboerderijen zijn van betekenis als groene zones in de stad en vervullen een belangrijke functie voor de stadsbewoners in het versterken van betrokkenheid bij natuurlijke processen, duurzaamheid en gezonde voeding.

Voorstel: Leg een koppeling met het beleid voor schooltuinen, volkstuinten, stadslandbouw en voedsel (boerderijeducatie) en borg deze voorzieningen voor de komende jaren.

---

⁴ Zie scheggen manifest in de bijlage

Agrarische Landschap en voedsel

Het landschap rondom de stad omvat ook het agrarische gebied en geeft kansen voor de korte ketens naar deze stad, waarmee de betrokkenheid van Amsterdammers bij de 'ommelanden' vergroot wordt. Kijk ook naar de vraagstukken die liggen in het agrarische gebieden die belangrijk zijn voor voedsel maar ook voor biodiversiteit (weidevogels) en ontwikkeling van het landschap. Leg koppelingen met de Nota Duurzaam Landschap van de gemeente Amsterdam.

Voorstel: zorg voor planologische bescherming van groene gebieden vanuit oogpunt van landbouw en natuur en voorkom verrommeling en functiewijzigingen die zich niet met deze doelen verdragen. Overleg tevens met buurgemeenten en Waterschappen hoe deze functies behouden kunnen blijven, met ondersteuning van natuurinclusieve landbouw. Neem een paragraaf op over voedsel, educatie en agrarische landschap

De stad wordt natuurinclusief aangelegd en beheerd

Natuurinclusief bouwen is een grote aanwinst voor nieuwbouwprojecten. Toch zou beter omschreven moeten worden wat natuurinclusief bouwen inhoudt. Een neststeen in de muur? Of wordt naar het totaalpakket gekeken wat nodig is voor plant en dier (nest, voedsel, veiligheid). Nu wordt er een puntensysteem gehanteerd waarbij het risico bestaat dat er 'geshopt' wordt in natuurinclusieve maatregelen die in samenhang (te) weinig ecologisch effect hebben. Benut de kennis van de stadsecologen voor (bindende) adviezen voor nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten. Daarnaast kan gekeken worden bij renovatieprojecten naar een natuurinclusieve renovatie.

Voorstel: Definieer wat natuurinclusief is, hoe dit effectief wordt geborgd en uitgevoerd en maak ook renovatie-projecten natuurinclusief

Verhouding publieke / private ruimte

De Groenvisie schrijft dat een versteende stad een onleefbare stad is, dat er ruimte is op gevels, daken en in tuinen en dat het een groener beeld in de stad beoogd, zowel in de publieke als private ruimte. De Groenvisie heeft meer focus op de publieke ruimte dan op de private ruimte.

Het element 'Groene gebouwen' suggereert dat vergroening uitsluitend kan plaatsvinden aan en op het gebouw. Echter, worden bewoners en bedrijven worden aangemoedigd om de private binnentuinen ed. te vergroenen door oa 'tegels eruit te halen'. Het heeft daarom onze voorkeur om dit element niet als 'Groene gebouw' te benoemen maar als 'Groene kavel'⁵ te benoemen, omdat het niet alleen om gebouw gaat maar juist ook om private tuinen.

Voorstel: Leg in de Groenvisie ook een focus op de private ruimte (de groene private ruimte zijn vaak de stepping stones voor de planten en dieren), gebruik de term 'groene kavels' in plaats van 'groene gebouwen'. En omschrijf niet alleen 'tegel eruit' maar koppel dit ook aan 'groen erin'

---

⁵ Groene kavel is de ruimte en, op en aan het private eigendom

Samenwerking

Co-creatie met bewoners

Betrokkenheid van de bewoners en (mede)beheer is een belangrijk onderdeel in de Groenvisie, maar de gewenste mate van participatie van bewoners kan explicieter én ambitieuzer.

Hier ligt een kans voor gemeente, bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om samen te zoeken naar, en experimenteren met, nieuwe vormen van samenwerking en participatie. Co-creatie is essentieel bij groene (her)inrichting van de stad om draagvlak en eigenaarschap van bewoners en private partijen te bewerkstelligen en zou een voorwaarde moeten zijn bij de creatie of herinrichting van groen.

Wat is de voorgestelde samenwerking met bewoners, kennisinstellingen? Hoe en met wie wordt samengewerkt aan de voorgestelde samenhangende visie? Hoe stimuleert de gemeente de ontwikkeling van lokale, stedelijke en thematische publiek-private groene kennisnetwerken?

Voorstel: schep duidelijke kaders voor co-creatie met bewoners en laat dit niet op uitvoeringsniveau aan stadsdelen over, maar geef dat als beleidsrichtlijn mee.

Effectieve Samenwerking

De samenwerking zoals omschreven in de Groenvisie wekt de indruk dat (mede) beheer door bewoners alleen kan plaats vinden als er goede afspraken over beheer worden gemaakt met de gemeente. Voor effectieve samenwerking is een ecologische visie op beheer nodig en een soepele en faciliterende houding van de gemeente ten opzichte van medebeheer door bewoners. Bovendien is er aandacht (en budget) nodig voor (vraaggerichte) professionele begeleiding van medebeerders; dit gaat vaak niet vanzelf en is op basis van volledige vrijwilligheid kwetsbaar. Efficiëntere samenwerking en processen zijn nodig om de ambities uit de Groenvisie te realiseren.

Buurniveau

Vergroenen van de openbare ruimte op een middelgrote schaal is nu nog vaak complex en vergt een lange adem, zodat dit voor een gemiddelde bewoner soms niet te doen is zonder professionele ondersteuning. Bewonersbegeleiding door derde partijen (groencoaches en professionele organisaties) kan dan een uitkomst bieden, maar vanwege de regelmaat waarmee het hele traject vertraging oploopt is, zijn deze projecten vaak verlieslatend. Bovendien haken private partijen die financieel betrokken zijn af vanwege de lange processen en vertragingen bij dergelijke projecten. Een grote uitdaging is om het 'Groen, tenzij- principe' ook op lokaal ambtelijk niveau goed tussen de oren te krijgen zodat het consequent uitgevoerd gaat worden. Zorg voor (onafhankelijke) gebiedsgerichte groene aanspreekpunten (zowel voor buurtgroen als parken) die ambtenaren op lokaal niveau kunnen ondersteunen / versterken / ontlasten.

Verschillende niveaus

Er ligt een breed groen netwerk op stedelijk niveau (o.a. GPA, Buurtgroen020 en Parkenoverleg) en lokaal in de meeste stadsdelen (o.a. NMTzuid, Groene Buurten en GroenplatVorm Zuidooit). Op gebiedsniveau zijn er groencoaches in Noord, Nieuw-West en Centrum actief. Ondersteun deze netwerken / organisaties en betrek ze actief bij de uitvoering van de groenvisie. Het GPA kan op treden

als vertegenwoordiger, gesprekspartner en kenniscentrum. Organiseer ook een stedelijk publiek-privaat groenpunt waar bewoners snel en eenvoudig informatie en inspiratie kunnen opdoen.

Voorstel: Durf lef en ambitie te tonen in de samenwerking. Durf als gemeente een soepele en faciliterende houding aan te nemen ten opzichte van medebeheer door bewoners. Gebruik de bestaande netwerken en organisaties en zet deze in voor kennis, begeleiding en gastheerschap. Zet geen nieuwe lagen er tussen (park conciërges). En betrek GPA bij dit proces in overleg en uitvoering.

Verbindingen met andere beleid, kaders en strategieën (gemeentelijk en provinciaal)

Uit de Groenvisie wordt niet duidelijk hoe deze is ingebed in het provinciaal beleid en bij het gemeentelijk beleid. Hoe wordt er rekening gehouden met NNN (Natuur Netwerk Nederland)? Op welke wijze is de provincie Noord-Holland betrokken bij het opstellen van de visie? In hoeverre is men binnen de verschillende gemeentendiensten en binnen de provincie betrokken bij de groenvisie? Zo is de Amstelscheg benoemd tot bijzonder Provinciaal landschap terwijl de Gemeente Amsterdam de noordkant van deze scheg heeft benoemd tot zoekgebied voor windlocatie). Hoe liggen de prioriteiten? Zijn deze in verhouding tussen Natuurwaarde, Ecologie, Woningbouw, Mobiliteit en Gezondheid. Wat is het ontwikkelmodel, de structurele aanpak en hoe wordt dat verankerd binnen de eigen organisatie (politieke besluitvorming, o.a. i.s.m. kennistellingen en EU-beleid biodiversiteit)? Hoe ligt de verbinding met Strategisch Huisvestingsplan Bovenwijks Groen.

Voorstel: Maak de verankering inzichtelijk en zorg dat de tegenstrijdigheden toegelicht worden. Evalueer de werkwijze 'anno-nu' en zet een groen (publiek-privaat) deskundigenteam op met kennis van zaken.

Structurele financiering

Amsterdam profiteert in maatschappelijk en ecologisch opzicht van groen, maar ook zeker in economische opzicht.⁶ Het onderzoek van RIVM uit 2019, i.s.m. de gemeente Amsterdam, benadrukt dit nogmaals. Toch wordt groen in bestuurlijke kringen nog vaak onrendabel en als een sluitpost op de begroting gezien. Ook is het niet inzichtelijk waar de beheerkosten zitten. Is dit daadwerkelijk het onderhouden van het groen of zitten de kosten in aanleg en onderhoud van (asfalt) paden, bankjes, zwembaden en prullenbakken? Transparantie is nodig om betere keuzes te kunnen maken.

Willen we echt de stad vergroenen en het belang wat we hechten aan groen ook daadwerkelijk tot uiting laten komen, dan zal er gezocht moeten worden naar een innovatieve, creatieve wijze van financiering. Hiervoor is een duurzaam economisch perspectief is nodig. Op welke wijze kunnen we een stadsbreed investeringsprogramma ontwikkelen?

Voorstel: Onderzoek de mogelijkheden naar een stadsbreed investeringsprogramma op een creatieve wijze i.s.m. GPA. Denk aan groene heffingen bijvoorbeeld op de WOZ waarde, riool, festivals en/of overnachtingen. (evt. via een zogenaamde groeneuro. Er bestaat al een waterschapbelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, maar waarom geen groenbelasting)? Groen is een nutsvoorziening en het is volkomen logisch dat daar een betalingssysteem bij hoort. De Amsterdammer heeft er

---

⁶ Ton de Nijs (2019). *Waarde van Groen & Blauw in Amsterdam*, De Urbanisten.

grotendeels begrip voor blijkt uit het Groot Groen Onderzoek van de Gemeente Amsterdam; nu is er politieke lef en doorzettingsvermogen nodig om tot een heffingssysteem voor groen te komen.

Kennis, communicatie en samenwerking

Er wordt veel ruimte overgelaten aan beleidsruimte voor de stadsdelen. De afgelopen jaren hebben laten zien dat de doorvertaling van stedelijk groenbeleid naar de stadsdelen te wensen overlaat. Met name m.b.t. buurtgroen en medebeheer worden er in stadsdelen verschillende regels op na gehouden waardoor verwarring, willekeur en rechtsongelijkheid ontstaat. Van belang is dat er op stedelijk niveau duidelijke randvoorwaarden worden geschapen, met ruimte voor gebiedsgericht werken, en dat deze gehandhaafd worden in de stadsdelen.

Ook heeft 'anno -nu' laten zien dat politieke beslissingen op verschillende beleidsniveaus niet op elkaar aansluiten. Er is op dit moment geen overkoepelend 'groen deskundigenteam' met kennis van zaken, o.a. bij Klimaat, Ruimte en Duurzaamheid, Infrastructuur; daardoor lopen groene projecten in de openbare ruimte vaak vertraging op of worden ze niet optimaal uitgevoerd. In de Groenvisie staat niet opgenomen hoe deze ervaringen 'uit het veld' worden getackeld.

Zet in op effectieve samenwerking met andere gemeenten, waterschappen en provincie om het groen in en om de stad. Het groen waar iedereen behoefte aan heeft en een noodzaak is vraagt om een benadering op verschillend niveau. (Weidevogelpopulaties die dalen, bodemdaling en gezamenlijke aanpak).

Voorstel: ontwikkel een duidelijk kader op stedelijk niveau, in overleg met deskundigen en groene organisaties en geeft duidelijke richtlijnen mee aan stadsdelen voor de uitvoering van de Groenvisie, inclusief overleg met groene organisaties van bewoners en deskundigen.

Definities

Het gebruik van de term 'groen' is verwarrend. Er wordt gesproken over kwalitatief groen. Wat houdt dat in?? Ook wordt er gesproken over groen, stadsbossen, landschapsparken en park conciërges. Deze begrippen staan verder niet uitgelegd in termen van kwaliteit. Kunstgrasvelden, uitlaatstroken, en sportpleinen hebben weinig tot niets te maken met groen. Want alleen 'Groen' betekent nog geen 'Natuur'.

Voorstel: Concreet benoemen wat de termen inhouden. Op welke wijze wordt de kwaliteit bepaald?

Overige opvallende punten

- In de Groenvisie ontbreken concrete kaarten. Schetsen in de groenvisie kloppen niet met de werkelijkheid zoals bij de scheggen. Wat betekent dit?
- Parken zijn niet meer beschermd in deze vorm? Geen link naar locatie profielen van de parken?
- De Groenvisie zet hoog in op de bereikbaarheid te voet en met de fiets. Gemist wordt een inzet op bereikbaarheid per openbaar vervoer. Hoe komen mensen in groengebieden die slecht ter been zijn of niet kunnen of durven fietsen? Waarom geen parkentram? Parken bus? Neem de

bereikbaarheid van groen mee in de normen voor haltes. Zet in overleg met organisaties groene wandelingen uit vanaf OV-haltes en stations en geef daar publiciteit aan.

- We zouden graag in de Groenvisie de ambitie terugzien om de verdwijnende parkeerplekken uit de Agenda Autoluw een groene inrichting te geven waar dat mogelijk is. We roepen op om nauwgezet te monitoren op de ontwikkeling van de hoeveelheid groen in Amsterdam en voort te bouwen op bestaande initiatieven (zoals de kanskaart voor buurtgroen van Groen Platform Amsterdam, i.s.m. gemeente en WUR).
- Effecten van huisdieren op de natuur in de stad. Opruimplicht leidt tot meer plastic zakjes in de natuur.
- Maak inheemse natuur dé modus operandi en limiteer het gebruik van exoten.⁷
- Benoemen van externe websites: Hierin wordt alleen IVN Amsterdam (de vereniging). Er zijn vele andere organisaties actief in Amsterdam die bijdragen aan deze Groenvisie zoals ANMEC, NMTzuid, Groene Buurten, de Gezonde Stad, Buurtgroen020 ed. Eer wie de ere toekomt.

---

⁷ Klimaatverandering vraagt misschien tzt om meer mediterrane beplanting

Bijlage 1. Organisaties die feedback hebben gegeven

1. De Gezonde Stad
2. Vogelwerkgroep Amsterdam
3. Beschermers Amstelland
4. Groene Buurten
5. West Indische Buurt in Transitie
6. Tuinen van West
7. KNNV Amsterdam
8. Jungle Amsterdam
9. Anmec
10. Vliegenbos
11. Parkenoverleg Amsterdam
12. Buurtgroen020
13. Vereniging Natuurmonumenten Noord-Holland
14. NMTzuid
15. Binnentuinen
16. Groen Platform Zuid Oost